

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNİN İLK ON YILINDA ORTAK YÖNELİŞLER*

Common Ways in the First Decade of the Republic Period Turkish Poetry

Общие тенденции поэзии в первое десятилетие Турецкой республики

Dinçer APAYDIN**

Gazi Türkiyat, Güz 2013/13: 133-155

Özet: Bu çalışmada, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin ilk on yılında mevcut olan şiir anlayışları, sahip oldukları ortak yönler açısından yeniden değerlendirilmiştir. Dönemde yayımlanan edebiyat dergilerindeki şiirlerden hareketle öne çıkan eğilimlerden söz edilmiştir. Çalışmaya, Cumhuriyet döneminin ilk on yılında yayımlanmış edebiyat dergilerinin ve şiir kitaplarının listesi de eklenmiştir. Dönemdeki şiir anlayışlarını daha isabetli belirleyebilmek için yeni tasniflere ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Cumhuriyet dönemi Türk şiiri, şiirde zihniyet, Cumhuriyet döneminde yayımlanan edebiyat dergileri, Cumhuriyet döneminde yayımlanan şiir kitapları.

Abstract: In this study, understandings of poetry in the first decade of Republic Period Turkish Poetry have been re-evaluated in terms of aspects in common. In light of poems published in literary magazines in the period, featured trends have been examined. A list of published literature magazines and poem books in the first decade of Republic Period Turkish Poetry has been added to this study. It is emphasized that there need new classifications to determine the understanding of poetry at the period appropriately.

Key words: The Republic period Turkish poetry, discourse in poetry, literature magazines published in Republic period, poem books published in Republic period

Аннотация: В данной статье пересмотрены поэтические взгляды и общие тенденции турецкой поэзии в первое десятилетие республиканской эпохи. Выявлены основные направления поэзии исходя из стихотворений опубликованных в литературных журналах того времени. Вместе с этим добавлен список литературных журналов и поэтических книг изданных в тот период. Подчеркивается необходимость переклассификации стихотворений для более точного определения поэтических взглядов.

Ключевые слова: Турецкая поэзия в Республиканский период, идеология в поэзии, литературные журналы издаваемые в Республиканский период, поэтические книги издаваемые в Республиканский период.

Cumhuriyet'in ilanı ve beraberinde getirdiği yaşam tarzı, Türk şiirini etkilemesi ve ona kaynak oluşturması bakımından geçirilmiş iki önemli *medeniyet krizinin* sonuçlarından biridir. Bunlardan ilki, bilindiği üzere Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra ortaya çıkan batılılaşma hamlesidir. Tanzimat Dönemi'ndeki değiş-

* Bu çalışma; Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda, Prof. Dr. Nâzım H. POLAT danışmanlığında hâlen yürütülen *Dergâh (1921)'tan Varlık (1933)'a Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri* adlı doktora tezinden hareketle hazırlanmıştır.

** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. dincerapaydin@gazi.edu.tr

meler Türk edebiyatının yeni bir devre girmesine vesile olmuşsa da reformist yapılarından ötürü şiirde köklü yeniliklerin meydana gelmesine imkân vermemiştir. Tanzimat Dönemi aydınları da Osmanlı Devleti'ni kurtarmak ve kurumlarını tashih etmek ülküsüyle hareket ettiklerinden, birikimlerinin ve hazırlıklarının büyük çoğunluğunu eski tarz edebiyata borçlu olduklarından ister istemez mevcudu batılı tarzda yeniden düzenlemek gayretindeydiler. Şiirde yenilik, bu süre içinde sistemli bir düşüncenin eliyle değil; Türk dilinin doğal seyri içinde ve bireysel çabalarla kendisini gösterir. *Millî Edebiyat Dönemi* olarak adlandırılan, dilde sadeleşme arzusunun başlatıp bağımsızlık zaferlerinin noktaladığı süreçten sonra, Osmanlı Devleti'nin fiilen ortadan kalkması ve Cumhuriyet rejimiyle yönetilen yeni bir Türk devletinin kurulmasıyla başlayan yeni sosyal hayat, kültürel alanda reformist tavrın bittiğinin, inkılapçılığın ve hayatın her alanındaki köklü değişikliklerin edebiyata da -bu kez Tanzimat Dönemi'nden farklı olarak- sistemli bir şekilde yansıtılmasının habercisidir. Bu bağlamda, Cumhuriyet'in ilanını takip eden yıllarda Türk şiiri için üç temel eğilimin varlığından söz edilebilir: Kaynaklanma, dünyevileşme ve bireyin merkeze alınması.

1. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNE DAİR BAZI SORUNLAR

Hilmi Ziya Ülken Cumhuriyet'in ilanından önce yaşanan maddî ve manevî kayıpların yarattığı yoksunluklarla dolu havada, fikir hareketlerinin iki merkez arasında kutuplaştığını şu sözlerle ifade eder:

Vatanı baştan kurmaya çalışan Anadolu'da serin kafayla fikir işlerini ele almaya imkân yoktu. İstanbul'da yıkılan imparatorluğun enkazı üzerinde ancak iki türlü fikir beslenebilirdi. Biri maddî imkânsızlıklar önünde manevi kuvvete ve yarı mistik bir ruh hamlesine dayanmak, ikincisi yenilişin doğurduğu ümitsizliğe karşı, idealist harekete tepki halinde, maddeye dayanan bir hız almak. Bunlardan birincisi Bergson metafiziği, ikincisi diyalektik materyalizmdir. Her iki felsefenin de ortak vasfı, zihinci bir ağır evrim görüşüne karşı vaziyet alışları, devrimci ve hamleci oluşları idi. Fakat birinin ruhta gördüğü hamle gücünü öteki maddede görüyordu (Ülken 1994: 375).

Dönemin edebiyatçılarının aynı zamanda devletin düşünsel yapısının oluşmasında vazifeli aydınlar olduğu göz önünde bulundurulursa Cumhuriyet dönemi Türk şiirini karakterize eden özelliklerin, varlığını metafizik ve materyalist bu iki tavır arasında sürdürdüğünden bahsedilebilir.

Şiirde hâkim olan yönelişleri daha iyi kavrayabilmek için, Türk şiirini o zamanlar barındırdığı birkaç başka problemten ayırarak düşünmek isabetli olacaktır. Cumhuriyet'in ilanından hemen önceki yıllarda, Türk şiirinde büyük bir yenilik olarak addedilebilecek ciddi hareket *Dergâh Mecmuası* etrafında şekillenen saf şiir anlayışıdır. Yahya Kemal ve Ahmet Hâşim'in şiiri ve şiir üzerine düşünceleri, sonraki yıllarda da belirleyici olacaktır; ne var ki saf şiirin hâkim bir şiir anlayışı olarak varlığını tek başına sürdürdüğü söylenemez. Çünkü saf şiirin ilk temsilcileri

olarak sayılan bu iki şairin kendilerine has tarzları vardır. Onları birleştiren nokta, sistemli bir şiir anlayışından ziyade yukarıda belirtilen kutuplaşmanın metafizik tarafında yer almalarıdır:

Dergâh'ta birlikte olmuşlarsa da, Ahmet Haşim tam karşıtımda bir yol izler Yahya Kemal'in. Tanpınar'ın deyişiyle 'her zaman avant-garde kalmayı ister.' Haşim'de tarih kavramı yoktur nerdeyse. Bu yüzden, sembolistleri benimsemesi kolay olmuştur denebilir. Son kertede, o da Yahya Kemal de en yetkin anlatımını Hegel'de bulan biçiminde olmamakla birlikte; bir Tin'e inanırlar. Ama birincide estetik, ikincide tarihseldir belirleyici olan (Oktay 1986: 313).

Saf şiir anlayışının, şiiri dönüştürmek adına planlanmış bir hamle olmaktan çok şiirin modernleşmesine yardım eden bir görüş olduğu düşünülebilir. Yahya Kemal'in şiirlerinin ve şiirle ilgili görüşlerinin elden ele, kulaktan kulağa dolaşması, Ahmet Haşim'in *Piyâle*'sinin önsözüne eklediği "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar" adlı yazısı pek çok şairin şiir ve şiir dili üzerinde düşünmesinde etkili olmuştur. Dönemin diğer şairleri değerlendirildiğinde, çoğunun diline ve üslubuna saf şiire ait bir havanın sindiği açıkça anlaşılmaktadır. Saf şiir anlayışı şiirde dilin şiirsel işlevinin ve ahengin önem kazanmasında büyük rol oynar. Bu anlayışın, şiirlerinde etkisi olduğu düşünülen Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl Kısakürek, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dırnas ve Yedi Meşaleciler gibi şairler de dünya görüşleri ve ideolojik tavırları ne kadar farklı olursa olsun çeşitli edebiyat tarihlerinde "Saf Şiir Anlayışına Bağlı Kalanlar" veya "Sade Dille Saf Şiiri Sürdürenler" olarak anılmışlardır (Aktaş 2013). Bu tanımlarda geçen *sade dille şiiri sürdürmekten* kastın hece vezni olduğu kolayca anlaşılmaktadır.

Yalnız hece vezni ve serbest nazma göre belirlenen şiir anlayışları, bu şiirlerin anlaşılma olanağını kısıtlamaktadır. Edebî metinde biçim ile içerik arasında bir ilişki olduğu, biçimin içeriği, içeriğin de kendi biçimini etkileyebileceği, hatta tamamen oluşturabileceği muhakkaktır. Fakat şiir tarihimize bakıldığında öğrenmeyi kolaylaştıran; ancak tasnif gereği bazı şairlerin şiir anlayışlarını sınırlı hâle getiren "Hecenin Beş Şairi" gibi belirlemelerin olduğu dikkat çeker. Oysaki bir şairin, farklı ölçüleri tercih ettiği dönemleri olabilir. Bugün yalnızca serbest nazım taraftarlıklarıyla anılan Nâzım Hikmet'in pek bilinmeyen *Dağların Havası* (1925) adlı eseri; İlhami Bekir'in *Millî Mecmua*'da yayımladığı şiirleri hece ile yazılmıştır.

Hece vezni, inkılabın şiirde yeniden yükselttiği bir tercihtir. Osmanlı'nın yıkılışından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne kaynaklık edecek kültür birikimi arayışlarının halkçı bir gaye taşıdığı ve Türk kültürünün kaynaklarına yöneldiği bilinmektedir. Dolayısıyla Osmanlı mirasından bağımsız olarak geçmişe bakıldığında millî vezin sayılması kaçınılmaz olan hece vezni, Cumhuriyet'in ilanından sonra uzun zaman Türk şiirinde hâkim olmuştur. Ahmet Oktay bunu "Hecenin Zafer Yılları" konu başlığında şu cümlelerle açıklar:

Rejimin stabilizasyonuna geçildiği yıllarda, Türk şiirinin sessiz bir değişim içinde olduğu söylenebilir. Aruz'un tasfiyesi hemen hemen tamamlanmış gibidir. Yaşayan iki büyük temsilcisi Ahmet Haşim ve Yahya Kemal bile [...] mütareke döneminde güçlenen 'yeni lisan' ve 'halkçılık' tartışmalarından aldıkları etkilerle başlattıkları iç değişimlerin sonunda başka bir şiirin önünde durmuşlardır artık. [...] Döneme damgasını basan Hece ise bir yandan dilin armuşunu bir yandan da Anadolu'ya geçişi kesinler doğrusunu söylemek gerekirse. Faruk Nafiz'in 1926'da yayımlanan Çoban Çeşmesi'nde yer alan şiirlerdeki halkçı eğilim 'Han Duvarları'nda en yetkin örneklerinden birine kavuşur. 1925'te Örumcek Ağı'nı çıkaran Necip Fazıl, hecedeki ustalığının doruğuna erişir 1928 tarihli 'Kaldırımlar'la. [...] Burada Ö. Bedrettin'in Deniz Sarhoşları ile Necmettin Halil'in Çakıltaşları'nı hecenin anılması gereken örnekleri arasında saymak gerektiğini de belirtmeliyiz elbet. Bir de, sonraları her biri başka bir yol tutturacak ve çoğu şiiri bırakacak olan Yedi Meşalecilerin 1928 tarihli Meşale'sini anımsatmalıyız (Oktay 1986: 351 – 352).

Yukarıda, adı geçen şairlerin şiir görüşlerinde farklılıklar olduğu bilinir. Görüldüğü gibi, özellikle yönetim biçiminin değişimini takip eden ilk yıllarda (hatta Nâzım Hikmet'in serbest nazım ile *Resimli Ay*'da ortaya çıkışına kadar geçen ilk altı yılda) hece vezni şiirde hâkimdir; ancak tek başına bir zihniyet meselesi değildir. Bu şairlerin şiirlerinde farklı temalar işledikleri, farklı görüşlere sahip oldukları düşünüldüğünde, hecenin Türk şiirinde rejimin de desteklediği bir söyleyiş problemi olarak yer aldığı; öncelikli olarak bu yönüyle Türkçenin ifade kabiliyetine değer kazandırdığı anlaşılmaktadır.

Serbest nazım için de durum aynı sayılabilir. Yeni bir kavrayışla ve önem atfederek serbest nazımı önceki algılanışının dışına çıkaran Nâzım Hikmet'in şiiriyle, o dönemde kendisi kadar başarılı bir başka temsilcisi bulunmayan, serbest nazım şekli kaynaşmış gibidir. Bununla birlikte Nâzım Hikmet'in -ve o dönemde söyleyiş olarak onu taklit eden diğer şairlerin- şiirini yalnızca serbest nazım yönüyle görmek, onun şiir sesini bir propaganda malzemesi olarak yanlış ve indirgenmiş bir nitelendirilmeye maruz bırakır. Serbest nazımın farklı ideolojiler taşıyan şairlerde de etkili olmaya başlaması, bu tarzın kısa süre içinde moda olmasına ve basit olarak algılanmasına da vesile olur. Kötü örnekler serbest nazımın şiirdeki mahiyetinden, biçim-içerik problemini etkili bir şekilde ortaya koymasından, çok daha farklı bir şekilde anlaşılmasına yol açar:

1930'larda hem Nâzım Hikmet hem de şiiri serbesttir. Bu durum, bir taraftan şiirlerinin benzerlerinin üretilmesini hazırlanmış bir taraftan da yazma tarzının moda-laşmasıyla düşüncelerinin askıya alınmasına yol açmıştır. Özellikle Cumhuriyet'in ideolojik isterlerini yayan isimlerin serbest tarzda denemelerde bulunmaları, bu tarzın nasıl bir bilinçle algılandığını gösterir. Serbest nazım, 1930'ların ilk yarısında kolay gibi algılanarak mesajı doğrudan iletcek bir kavrayış geliştirmiştir (Doğan 2011: 207).

Hecenin de bütün şairler tarafından hakıyla algılandığını ve varlığını her zaman başarılı eserlerde sürdürdüğünü söylemek zordur. Yayımlaşan kullanımı ve şiirdeki hâkimiyeti, özellikle bir kadın için yazıldığı sezilen aşk şiirlerini mani seviyesine

kadar indirmiştir. *Gururum olmasaydı keserdim yollarımı / Arzuma kanmak için bükerdim kollarımı* türünden mısralar (Akyiğit 1932: 265) yalnızca şiir heveslilerinin değil, uzun süre şiir yazmakta ısrar etmiş kimi şairlerin dahi unutulmasına yol açmıştır.

Şiirdeki hâkimiyetleri, yarattıkları heyecanlar ve sebep oldukları sıradanlıklar düşünüldüğünde, hece vezninin de serbest nazımın da bu on yıl içinde benzer bir etki bırakmış olduğu söylenebilir. Bu benzer etki, dönemde yazılan şiirlerin yalnızca serbest nazım ya da hece ile yazılmış olmalarına dayanarak değerlendirilemeyeceğini düşündürür. Şüphesiz serbest nazım, Cumhuriyet'in ilk on yılından sonra artan bir ilgiyle yayılmaya devam edecektir.

Cumhuriyet dönemi Türk şiirini tasnif ederken kullanılan *geleneği sürdürmek* adlandırması da de yanlış anlaşılmalara sebep olabilmektedir. Teknik olarak bakıldığında kullanılan malzemenin (dil) aynı olduğu tarihsel bir süreçte, gerçekleştirilen herhangi bir yapıp etmede geleneği sürdürmemekten söz edilemez. Türk şiirinin de tarihî dönemlerde yaşadığı kırılmalar, tecrübeler ve edindiği kazanımlar vardır. Ne var ki hiçbiri bir diğerinden tamamen kopmuş ve birden bire ortaya çıkmış değildir. Sözü edilen kırılmalar da tarihî sürece maruz kalan diğer her olgu gibi bir nedensellik ilişkisi içinde gelişmiştir. Üstelik bu değişim, edebî metnin varoluş özelliklerinden birisidir. Bir edebî metin kendinden öncekilerden etkilenir, kendinden sonrakilere de kaynaklık eder (Aktaş 2013: 28). Yani geleneği sürdürmek, edebî metin üretiminde sürekli var olan bir olgudur. Her yeni şiir tarzı kendi geleneğini oluşturur ve bir sonrakini etkiler.

Cumhuriyet döneminde, şiir alanında eskiye bağlı şairler vardır. Şiir alanında eskiye bağlılığın biçim ve içerik olarak iki yönlü geliştiği de söylenebilir. Yalnız, bunların *geleneği sürdüren şairler* olarak bir arada değerlendirilmemesi gerekir. 1924 yılında *Safahat*'in altıncı bölümünü yazan Mehmet Akif Ersoy, şekil yönüyle eski sayılabilecek manzum hikâye tarzı ve aruzla; ama sürdürülen hayatın içindeki insanların maddî - manevî problemlerini dile getiren modern bir şiir yazmaktadır. Fakat Mehmet Akif'in de zaman zaman yer aldığı *Mahfil (1920 – 1926)* dergisinde şiirlerini yayımlayan Tahir Olgun (Tahirü'l Mevlevî); Akif'ten farklı olarak, *gazel*, *münacaat* gibi adlarla, *murabba*, *muhammes* gibi nazım şekillerini kullanarak, dili ağır ve eski şiiri taklit eden bir şiir yazmakta, böylelikle onu yüceltmektedir. *Şiir dilini Edebiyat-ı Cedide'nin bıraktığı yerden daha ileri taşımış* olarak nitelendirilen (Şen 2013: 264) ve şiir estetiğini Servet-i Fünunculara borçlu olan Fecr-i Âtî topluluğunda ilk terbiyelerini almış şairler de Cumhuriyet döneminde dili eski bir şiir yazmaktadırlar. Üstelik saf şiirin önderi Ahmet Haşim, tartışmalı olmasına rağmen, bir de bu grubun içinde değerlendirilmektedir.

Yukarıda ismi anılan şairler düşünüldüğünde dahi *geleneği sürdürmek* ifadesi, tek başına bu üç farklı şiir tarzını kapsamaya yetmemektedir. Bu üç tarz arasındaki ortak noktalar, buldukları dönemdeki şiir anlayışını benimsememiş olmalarında aranmalıdır. Üç tarzı da temsil eden şairler, şiirin kendi yazdıkları gibi olması gerektiğini

düşündüklerinden ve kendi zevklerinin yönlendirmesiyle böylesi şiirler yazmış olmalıdırlar. Dönemin içinden bakıldığında eski şiir zevkine farklı yönlerden bağlılığı olan şairleri *geleneği sürdürenler* olarak adlandırmak, bu yönüyle eksik kalmaktadır ve her şiirin geleneği sürdürmekten çok eski şiir tarzlarından hangisine ne yönde bağlı olduğunu araştırıp çözümlmek ve Cumhuriyet döneminde ne derece etkili olduklarını tespit etmek ihtiyacını doğurmaktadır.

Saf Şiir, Hece Vezni – Serbest Nazım ve Geleneği Sürdüren Şiir adlandırmalarını bağımsız birer problem olarak işaretledikten sonra aşağıda, Cumhuriyet dönemi Türk şiirini etkilediği düşünülen temel üç eğilimden bahsedilecektir.

2. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNDE KAYNAKLANMA, DÜNYEVİLEŞME VE BİREYİ MERKEZE ALMA HAMLELERİ

Cumhuriyet döneminin ilk şiir antolojilerinden biri olarak nitelendirilen (Kurt 2006) Mehmet Behçet Yazar'ın *Genç Şairlerimiz ve Eserleri* (1936) adlı çalışması Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin üzerinde genel bir değerlendirme yapan ilk eserlerdendir ve önemi, dönemdeki şairleri şiirlerinden hareketle, temaları ya da genel yönelişleri etrafında toplayıp tanımlamaya gayret edişindedir. *Melal, Fantastik Şiir, Humoristik Şiir, Satir, Egzotik Şiir, Epik Şiir, Hayalî Âlem Nostaljisi, Yurt Güzellikleri, Hayattan İntibalar, Lirikizm, Fertten Cemiyete Doğru, Yurt ve Ulus Sevgisi, Felsefi Düşünceler, Pure ve Müzikal Şiire Doğru* (Yazar, 1936) başlıkları altında incelenen şiirlere bakıldığında bir şairin birden fazla başlık altında bulunan farklı şiirlerine rastlanır. Her ne kadar eksik veya hatalı olduğu konusunda eleştirilebilecek olsa da bu eserin Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin ilk zamanlarına metinden hareketle bakması, dönemdeki şiir çeşitliliğini ve şairlerin farklı şiir anlayışları arasında geçişler yaşayabildiğinin göstergesidir. *Atatürk Devri Türk Edebiyatı* adlı eserde de *muhteva ve sanat anlayışı açısından görülen çeşitli temayül ve gruplaşmalar* şu şekilde belirlenir: 1. Memleketçilik, 2. Mistik Akım, 3. Sembolizm, 4. Yedi Meşaleciler, 5. Mitolojik Şiir, 6. Destan ve Tarih [...] (Kaplan vd. 1992: XXXVII – XXXVIII). Şiirdeki bu çeşitlilik, ortak yönelişler etrafında değerlendirildiği takdirde döneme hâkim olan temel problemlerin varlığı daha açık görünecektir.

2. 1. Kaynaklanma

Daha önce ifade edildiği gibi, yeni kurulan Türk devletinin kültürel kurumlarını yaslayacağı birikimler doğal olarak Osmanlı bakiyesinin dışında kalanlardır. Ölçüt, muasır olan medenî Batı'dır; ama esas kaynağı teşkil eden eski Türk devletlerinin kültürel birikimleri, saf ve sade bir Türkçe, halkın kendisine ait olan değerler hemen her inkılapta varlığını hissettirmektedir. Edebiyatta ve özel olarak şiirde de Osmanlı'dan kalan herhangi bir değerın öteleniyor olması, dönem şartları içinde normal değerlendirilebilir. Şiirde millî vezin sayılan heceye dönüş hareketi bu yüzden kaçınılmazdır.

Cumhuriyet'in ilanından önce yaşanan sistemli ve belirgin kaynaklanma problemlerinden biri Nev-Yunanilik'tir. Özellikle Yahya Kemal ve Yakup Kadri'nin bir dönemler iltifat ettiği bilinen ve *Türk edebiyatı için şark felsefesini bırakıp eski Yunan ve Latin kaynaklarını temel almayı öngören Nev-Yunanilik'in ömrü çok kısa olmuştur* (Çıkla 2010: 537-538). Bu yönelişin farklı cephelerden eleştirildiği bilinmektedir. Ancak, çabuk vazgeçilen bu yöneliş, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde bile şiirde bir kaynak arayışının varlığını göstermesi bakımından önemlidir. Bu kaynak arayışının kısa sürmesinin nedeni, dönemdeki siyasal ve edebî gelişmelerle birlikte Türk halkı ve değerlerine yönelmenin tek istikamet olarak belirlenmiş olmasıdır. İfade edilmek istenen, Cumhuriyet ilan edildiğinde, zaten *Millî Edebiyat Hareketi* ve tarihin doğal seyrinin, kaynaklanmanın nereden yapılacağını çoktan belirlemiş oluşudur. Dolayısıyla *kaynaklanmanın* ortak bir yöneliş hâlinde inkılapçı şiir ve memleketçi şiir olarak sınıflandırdığımız şiir anlayışlarını kapsadığı söylenebilir. Bu iki anlayışla hem çokça şiir yazılmış hem de Türk şiirinin nasıl olması ve nelerden bahsetmesi gerektiğine dair poetik açılımlar önerilmiştir. Kimi çalışmalarda da (Apaydın 1998) inkılap edebiyatı ve şiirinin *memleket adına yapılan edebiyatı* ve *Millî Edebiyat Hareketinden* dönüşen memleketçi şiiri de kapsayarak bir arada düşünülmesi, bu iki şiiri bir arada değerlendirmek adına anlamlıdır.

Memleketçi şiirin poetikası olarak değerlendirilen "Sanat" şiiri 1926 yılında, *Hayat* dergisinin beşinci sayısında yayımlanır. Faruk Nafiz, bu şiirde kendi içinde bulunduğu ortamı önceleyen / öncelemesi gereken bir sanat anlayışının gerekliliğinden *Sen anlayan gözlerle süzersin uzun uzun / Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini / Biz duyarız en büyük zevkini ruhumuzun / Görünce bir köylünün kıvrılmayan belini [...]* Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken / Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz [...] (Çamlıbel 1926: 88) mısralarıyla söz etmektedir. Esasında, sanata kaynak olarak gösterilen Anadolu'ya *özne* de yabancıdır, onu dışarıdan, bir problem olarak kuşatmak ister. Çünkü *Anadolu'nun destanı henüz yazılmamıştır* ve yazılmasına gerek olmadığını düşünen diğer bir görüş ile *yollar ayrılmıştır*.

Amacı belirlenmiş olmasına rağmen, kaynağını memlekettten alacak olan şiirin kendisini tekrar ettiğini ve çoğu zaman kendisine kaynak arayan inkılapçı şiirle birbirine karıştığını Şükran Kurdakul şu satırlarla açıklar:

Meşrutiyet Dönemi'nde incelediğimiz eski hececilerle (Mehmet Emin Yurdakul, Faruk Nafiz, Rıza Tevfik, Orhan Seyfi, Yusuf Ziya gibi) onları izleyenlerden çoğunun (Necmettin Halil Onan, Ömer Bedrettin Uşaklı, Behçet Kemal Çağlar, Yaşar Nabi, Sabri Esat Siyavuşgil gibi) ülke duyarlıklarından kaynaklanan şiirleri benzer motiflerle donanmıştı. Aynı teknik örgüye dayanıyor, deniz, dağ, ova, ırmak gibi coğrafya terimleriyle yöresel özellikler yansıtılmak isteniyordu. Buluşlar, benzetiler özgün değildi. Yurtseverlik duygularının işlendiği şiirlerde de ortak bir dil kurulmuş gibiydi. Cumhuriyet, Çocuk, 30 Ağustos gibi ulusal bayramların ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin kuruluş yıldönülerinde dergiler sloganlara dayanarak coşku arayan şiirlerden geçilmiyordu. [...] "Millî edebiyat" akımına bağlı II. Şairler kuşağından Ahmet

Kutsi Tecer, Kemalettin Kâmi (Kamu), Ömer Bedrettin, Zeki Ömer Defne örnek olarak aldığımız parçaların düzeyine düşmeyen şiirler yazdılar (Kurdakul 1994: 41).

Memleketçi şiirin, belirli bir yerde sabahı / akşamı anlatan, bir yerin coğrafi özelliklerinden bahseden, mevsimlerden hareketle yazılan örneklerine dönemin dergilerinde sıkça rastlanır. Bunları tespit etmek için dönemde yayımlanan şiirlerin isimlerine bakmak dahi yeterlidir. İnkılapçı şiirin bir nevi inkılap propagandası yapmak görevi üstlenmiş, coşku pompalayan örnekleri de çoktur. Memleket özelliklerinden ve memleketin en yeni ve gözde özelliği olan inkılaplardan hareket eden şiir tarzlarında, şiire kaynak arıyor oluşları okunmaktadır. Buna delil olarak memleket manzaralarını (hem gerçek hem mecaz anlamda) oldukları gibi değil, olmasını istedikleri / hayal ettikleri gibi aktaran romantik tavrıları da gösterilebilir. Alıntıda belirtildiği üzere, Ahmet Kutsi ve Ömer Bedrettin gibi şairlerin, *Bir gün parmaklığa elin varmadan / Bir titreyiş gibi çalar çıngırak / Mevsimler geçtikten sonra aradan / Bu ses, beni bir gün çağırırın, bırak...* (Tecer 1928: 2), *Tutuştun gündün güne / Hasret mi kaldın düne / Sönük bir aşk üstüne / Söyle ne istiyorsun?* (Uşaklı 1925: 378) gibi mısraları, dönemde içinde buldukları / değerlendirildikleri akımdan uzakta, saf şiire has söyleyiş tarzının etkisinde oldukları ve memleketçi şiirden en çok *hece* vasıtasıyla etkilendiklerini düşündürür.

İlhami Bekir Tez, memleketçi ve inkılapçı şiirin kaynak arayışını ve şiir zihniyetindeki mutlak hâkimiyetini, *Yeni Türk Mecmuası*'nda kaleme aldığı genel değerlendirme yazısı "On Yıllık Edebiyat"ta şöyle ifade eder: "*Kabul etmelidir ki, eskileri değiştirerek, yenileri kendini yaratarak ve her ikisi birden el ele vererek çalışan mühimce bir sanatkâr zümresi, yıllardır, yeni rejimin sesini, rengini, kokusunu vermeğe çalışıyor*" (Tez 1933b: 1129). Aynı dergide yayımlanan, esasında besteci kimliğiyle öne çıkmış Münir Müeyyet'in yazdığı, *İnkılap Tabloları* adlı bir şiir vardır. *Mondros, Samsun'a Çıkış, Ben ve Onlar, İnönü – Sakarya, 26 – 30 Ağustos, Savaş Yollarında, Cumhuriyet* başlıklarından oluşan (Berkman 1933: 918 – 927) bu metnin manzum tarzda dizilmeye çalışılmış olmasından başka şiire benzer yanı olduğunu söylemek zordur. Yayımlanışı Cumhuriyet'in ilanının onuncu yılına rastgelen bu şiir, esasında son on yılı gözden geçiren kısa bir tarih metnidir. Tarih yazıcılığıyla ilişkilendirilmeye çalışılan bu şiir, inkılapçı şiir anlayışındaki kaynak arayışının *şiirden en çok uzaklaştığı* nokta olmakla beraber en belirgin olduğu örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

2. 2. Dünyevileşme

20. yüzyıl başlarında Türk şiirinin genel seyri, Tanzimat'la gelen içerik değişikliğinin etkisi altındadır; bunun yanında sade dile yönelme ve dili millileştirme gayreti, tüm edebiyatta izlenebilecek bir değişim sürecinin başlatıcısı da olmuştur. Harf inkılabından sonra Türkçe, bütün edebî ve kültürel faaliyetlerin arka planında çalışan gelişme ve sadeleşme hareketine önceki yüzyıllardan daha hızlı bir şekilde, bir akım hâlinde, devam etmektedir:

Türk dilinin yapısına göre meydana getirilen yeni alfabe, Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçeye olan yabancılığını büsbütün ortaya çıkarmıştı. Dilimize ve yazımıza uymayan yabancı kelimeleri atmak ve onların yerine Türkçe karşılıklarını bulup koymak isteği yeniden belirdi. Dilde sadeleşme, bir akım halini aldı (Levend 1972: 406).

Yazının başında Hilmi Ziya Ülken'den alıntılanan bilgiden hareketle Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında edebiyatın dünyevî olanı ve sürdürülen hayatı ifade etmesine gayret eden, gücünü sürdürülen hayat ve *maddeden* alan bir zihniyetin varlığından söz edilebilir. Millî Mücadele'nin, inkılapların, yeni kurulan Türk devletinin etkisi bir yana, edebiyatta eskiyi terk etme hamlesinin dille olan ilişkisi göz önüne alındığında, şiirde kendiliğinden ortaya çıkan dünyevîleşmenin iki yönü belirir: Biri, şiirin ifade dünyasına sadeleşen Türkçe ve yenileşen insan ile kendiliğinden gelen malzeme; diğeri ise Nâzım Hikmet ve çevresindeki serbest nazımla yazan şairlerin *Marksist – Materyalist* tavrı merkeze alarak şiiri değiştirme çalışmalarıdır.

Şiirde dünyevîleşmenin, daha yerinde bir ifade ile sürdürülen hayatın şiire girmesinin temelleri Cumhuriyet'in ilanından önce atılmıştır. Özellikle Tevfik Fikret ve Mehmet Akif'in manzum hikâye tarzıyla yazdığı şiir ve manzumeler, söyleyişe yeni imkânlar kazandırmış ve sürdürülen hayatın içindeki insanların şiirde yer bulmasını sağlamıştır. Nâzım Hikmet'in de bazı şiirlerinde bu tarzı sürdürdüğü ve kendisinden öncekilere eklemeli olduğu bilinmektedir; ancak Nâzım Hikmet'in şiiri materyalist tavrı daha çok temsil etmektedir. Sürdürülen hayat içindeki insanın görünüşünü ele alan şiirden bahsedilecek olursa, Cumhuriyet'in ilanından sonra ilk göze çarpan izlerin *Yedi Meşale* adlı şiir kitabında ve peşinden gelen *Meşale Dergisi'*nde yapıldığı söylenebilir.

1928 yılında, ünlü "Mukaddime"siyle yayımlanan müşterek şiir kitabı *Yedi Meşale*, Sabri Esat'ın "Kukla Oyunu" adlı şiiriyle başlar. Bu şiir, "Mukaddime"de sözü edilen *son zamanların renksiz, dar Ayşe Fatma terennümü'*nü eleştiren anlayışa iyi bir destek niteliğinde olmakla beraber, şiir anlayışındaki dünyevîleşme ihtiyacına dair önemli mısralar da içerir:

Neden hıçkırıyor sun? Tükendi mi kahkahan? / Bir parça neş'eyi sev; bir parça hayata kan! Gam çekenler güldükçe elem de yavaşlıyor (Y. M. 1928: 7).

Yedi Meşaleciler ortak kitaplarıyla ortaya koydukları görüşlerinde şiirin değişmesi gerektiğini söylemiş, buna göre de eser vermeye gayret etmişlerdir. Bu kitabın ardından yayımlanan *Meşale Dergisi'*nde de süren bu eğilim kolaylıkla görülebilir. Vasfi Mahir'in "Taşçı, Şairin Ölümü", Yusuf Ziya'nın "Evim"; Sabri Esat'ın "Gülen Uşaklar"; Ziya Osman'ın "Benim Akşamlarım"; Yaşar Nabi'nin "Açlar, Serseri'nin Şarkısı, Gülen Adam" gibi şiirlerine bakıldığında (Kurt vd. 2013), sürdürülen hayata ait dikkatleri, bu hayatı sürdüren insanların üzerinden şiire yansıttıkları fark edilir. Taşçılar, uşaklar, serseriler ve açlar daha önce saf şiire has söyleyişle şiir yazan şairlerin doğrudan konusu olmamışlardır. Bu tarz, Türk Edebiyatında yaklaşık on

sene sonra kuvvetli bir yer edinecek *küçük insanın şiirinin* öncülüdür. Garip şiirini hazırlayan şiirin Yedi Meşaleciler olduğunu söylemek belki fazlasıyla iddialı olur; ama Yedi Meşalecilerin yazdıkları şiirin Garip'in erken bir habercisi olduğu düşünülebilir. Bu durum, Türk şiirinde yeni insanı anlatma, başka bir deyişle sürdürülen hayatı, içindeki insanı, yani dünyevî olanı anlatma çabasının görüşleri olarak değerlendirilebilir.

Şiirin dünyevîleşmesindeki ikinci yön, *idealist harekete tepki halinde, maddeye dayanan bir hız almaya* gayret eden, materyalist diye adlandırmanın yanlış olmayacağı şiir anlayışıdır. Şüphesiz, Nâzım Hikmet hem aldığı eğitim, hem de dünya görüşüyle bu anlayışı Türk şiirine getiren kişi olarak değerlendirilir. Yanlış olan, Nâzım Hikmet'in şiirini yalnızca bu yönle değerlendirmektir. Materyalist şiirin, yalnızca bir ideolojiyi yaymaktan öte, dilin imkânları doğrultusunda Türk şiirinin dünyevî olanı ifade kabiliyeti kazanmasında da etkisi vardır. Nâzım Hikmet'in etrafında, taklit edilerek gelişen bu şiir anlayışının –iyi, kötü örnekleriyle- farklı bir ses ve söyleyişle var olduğu bilinir. 1929 yılında, *Resimli Ay*'da Nâzım Hikmet'in "Selami" imzasıyla yayımlanan *Yeni Sanat* adlı, poetika karakteri taşıyan şiirinden alınan şu mısralar, şiiri dünyevîleştirme isteğinin mekanik bir ifadesidir:

[...]Yeni sanatın makinalaşan şaheserini / Kuş südile beslenen kuş kafana sığdırmazsan / Eski sanatın kadın kokan şiirlerinden bulamazsın / Üç kat nasır patlatan avuçlarımın zahmetini! / Sen istersen / Okuma, anlama bizi / Yağsız bir şaft yatağı gibi yanan kalbimizi / Biz haykıralım / Sen kes sesini / Açdık yeni sanatın 4 üncü vitesini / Coşuyoruz artık / Şiirimiz bizim / Konstrüktivizm (Selami 1930: 15).

Protest çıkışı hissedilen bu şiirde, eski sanatın idealist - romantik tavrının "kadın kokan şiirler" üzerinden eleştirilmesi, daha doğrusu aşk temasının genel anlamda eski olana atfedilişi dikkati çeker. Mehmet Can Doğan, aynı şiiri, *konstrüktivizme dikkat çekilmesi bakımından anlamlı ve önemli* bulur. (Doğan 2011: 179) Dönemde, edebiyatta uzun zamandır örnek alınan Fransız romantizminden ziyade Maddeciliğin etkisindeki Sovyetler'den çıkan bir akımın özümsemeye çalışılması dahi başlı başına bir dünyevîleşme hamlesi olarak algılanabilir ve Nâzım Hikmet'in bu konudaki payı büyüktür.

Nâzım Hikmet'in şiire başladığı yıllarda maddecilik anlayışının etkisi altında olmadığı bilirse de, kendisinin 1920'lerden itibaren bu anlayışın etkisine girdiği söylenebilir. *Yayımlamadığı şiirler arasında yer alan ve 1919 Kış'ında Merkez Hastanesi'nde yatarken yazmış olduğu 'Günahlarımdan' başlıklı şiir[in], genç Nâzım Hikmet'in bu devrede dinî duygularında bir değişme yaşadığını ve din karşısında menfi bir tavır aldığını göstermesi bakımından önemli ve dikkat çekici* (Özarlan 2003: 478) olduğu belirtilmiştir. Bu şiir, Nâzım Hikmet'in dünyevîleşme sürecinde din karşısındaki tavrının da okunduğu bir şiirdir:

*Uhrevî cennete aldanmıyoruz / Kalbimizde artık yok eski yerin / Seni korkuyla da biz
aramıyoruz / Hiçlikte bir varlık gösteren ey din! / Ebedî hayata inanmıyoruz [...]*
(Özarslan 2003: 478).

Yedi Meşalecilerin *eski olmakla* itham ettiği terennüm ve duygulanma hâli, Nâzım Hikmet'in şiirinde çoktan dünyevî bir ses ve söyleyiş bulmuş gibidir. Nâzım Hikmet, şiirinde yalnızca bireysel duyguları ifade ederken de farklıdır ve duygulanımı maddeye ait bir temsille, *üflenlen bir mum gibi söner, kalbe bir bıçak gibi girer*:

*Kar... / üflenlen bir mum gibi söndü / koskocaman ışıklar / Ve şehir / kör bir insan gibi
kaldı altında yağan karın / Lambayı yakma bırak / Kalbe bir bıçak gibi giren hâtraların /
dilsiz olduklarını anlıyorum. / Kar yağıyor, / Ve ben hatırlıyorum (24.1.1924, Gece
Gelen Telgraf) (Kurdakul 1994: 59).*

Serbest nazım ve Nâzım Hikmet tarzı söyleyişi yalnızca dünyevîleşme eğilimi içinde değerlendirmek eksik olacaktır. Daha önce sözü edilen ve bağımsız bir problem olarak gösterilmeye çalışılan serbest nazım şekli ve etrafında gelişen şiir anlayışı, dünyevîleşme eğilimini başka şiirlere de taşımıştır. Öyle ki, yazıda bahsi geçen inkılapçı şiir anlayışı içinde değerlendirilebilecek İlhami Bekir'in *M. Kemal* adlı şiirinde (bu şiirin başında "*Mustafa Kemal adının ülküleştirilmesinin bu yazı saygı ve sevgilerle Hâmit Beyefendiye armağan edilmiştir*" diye bir not vardır. Şiirin başlığı da Atatürk'ün imzası şeklinde dizilmiştir), serbest nazıma has şeklin, dünyevîleşme eğiliminin getirdiği kelime ve kavramların, Nâzım Hikmet'i hatırlatan ses ve söyleyişin ve inkılapçı şiir zihniyetinin varlığı hep birden mevcuttur:

*Kanımın / 25 trilyon / yuvarlağı / yalnız bu türlü görünecek, / camı altında / biri yüz
büyülden adesenin. / Yaratıcı ünlü mimar / bu adım çizgisinden çıkaracak / Yeni çizgile-
rini / hendesenin (Tez 1933a: 746).*

1929 ve 30'lu yılların başında serbest nazımın imkânlarıyla dünyevîleşen şiirin etkilerini *Resimli Ay* dergisinde Nâzım Hikmet, İlhami Bekir, Fahri Kâmil, Nail Vahdeti ve İsmail Suphi'nin; *Adım* dergisinde ise Rıza Reşit, Hasan İzzettin, Kâmrân Kadri'nin şiirlerinde görmek mümkündür.

Şiirde dünyevîleşme eğiliminin dikkatini maddeye yönelten ilginç örneklerinden birkaçına Ahmet Cemal Nabedit tarafından yayımlanan iki şiir kitabında rastlanır. Bu kitaplar yalnızca isimleriyle bile dönemdeki diğer şiir kitaplarından ayrılırlar. Bu iki kitapta, şiirlerini doğrudan eşya ve bitki üzerine yazıp adlandıran Nabedit'in 1932 yılında yayımladığı *Arabadan Şiirler (Vesait-i Nakliye)* ve 1933 yılında yayımladığı *Çiçekler Arasında*, şiirde içeriğin dünyevîleşme doğrultusunda değişmesine gösterilebilecek, öne çıkan örneklerdendir:

*Tıkr tıkr gidiyorduk uzunca bir yolda / Tesadüfî iki yoldaş o sağda, ben solda. / Son
ihtirai bir âlim mühendis bellî; / 'Eşek kaziyesi'nin işte en güzel halli; / Çarık çürük,
ufacak dört tekerlek üstünde, / Kırık dökük küçücük çamurlu bir baş tekne; [...]*
(Nabedit 1932: 9).

2. 3. Bireyin Merkeze Alınması

Uzun yıllar monarşinin hüküm sürdüğü bir coğrafyada Cumhuriyet'in ilanı, bunun yerine millet iradesini esas alan bir yönetim şeklini teklif etmiştir. Tanzimat ile birlikte sarsılan bu monarşik yapı Cumhuriyet dönemi ile resmen son bulmuştur. Türk şiirinde bireyin varlığı elbette Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte birden bire ortaya çıkmış değildir. Ancak Cumhuriyet'in ilanından sonra bireyin varlığının zorunlu kılındığı düşünülebilir. Devlet, bireylerden oluşan millet ve bu milletin iradesinin üzerinde inşa edilmiştir.

Türk şiirinde bireyin ortaya çıkışı bağlamında modernleşmenin başlangıcını kesin sınırlarla belirlemek, iddialı olur; ancak Tevfik Fikret'in bu hamlede önemli bir şair olduğu bilinir. Fikret'in şiirde değiştirdikleri büyük ölçüde yapısal olmakla beraber, içerikle de ilgilidir. Bundan sonraki hamlelerin Fransız şiirini tanıma imkânı bulmuş olan Yahya Kemal ve Ahmet Haşım'den gelmesi de beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir.

Bireyi merkeze alan ve şiirle bireyin varlık problemine, duygu hâllerine, dış dünyadaki yerine bir başka *özne* olarak yaklaşmaya çalışarak *ben* ve *benlik* kavramlarını şiirde belirginleştiren şairlerin; saf şiirden etkilenip, hece vezni ve sade dille bu anlayışı sürdüren şairler olduğunu düşünmek mantıklıdır. Bu şairler, varlık probleminin karmaşasına aradıkları cevaplar ışığında çeşitli edebiyat tarihlerinde, iç dünyaya yönelen mistik şairler olarak nitelendirilmişlerdir (Enginün 2007). Dinî duyarlılıkla varlık problemini sorgulayan, mistik bir yaklaşımla şiir dünyasına giren, saf şiir anlayışını sürdüren şairlerin bir arada toplanabileceği ortak payda, bireyi merkeze almış olmalarında aranmalıdır. Bu da bireyi merkeze alan şiirlere çok sayıda örnek verilebileceği anlamına gelmektedir.

1921 yılında saf şiire has duyarlılık ve hece ölçüsüyle şiir yazan Faruk Nafiz'in *Yarın* mecmuasında yayımladığı "Terredi" adlı şiiri, *Dergâh*'ın yayımlandığı ve saf şiir anlayışının tartışıldığı yıllarda bireyin kendisini sorgulamasını esas alan tavrı şiirde hissettirmesiyle modern şiirin imkânlarını yoklamaktadır. 11'li hece vezni ile yazılmış bu şiirde ne sanatla ilgili bir görüş beyan edilmiş ne de memleketçi bir duyarlılık öne çıkartılmıştır:

İmanlı bir sesle afaka haykırdım, / Uydum da ruhumun son ilhamına, / Kalbimde yer tutan ne varsa kırdım / Muhabbet namına, hürmet namına... / Kalmadı gönülümde bin aşkın biri, / Kalmadı hayattan başka bir kaydım! / Zira bu gönülden taşan zinciri / Onlar kıracaktı ben kırmayıdım.[...] (Çamlıbel 1921: 9).

Bu yıllarda Ahmet Hamdi *Dergâh*'ta "Odalarda Akşam, Kalbim"; *Millî Mecmua*'da "Ölü, Leyla"; Necip Fazıl, *Anadolu Mecmuası*'nda "Saçların, Ayrılık Vakti, Allah, Ben, Rüzgâr, Ölünün Odasında"; *Millî Mecmua*'da "Tüten Ruh, Örümcek Ağı"; Ahmet Muhip *Muhit*'te "Bulutlar, Yoldan Geçenler"; Necmettin Halil *Millî Mecmua*'da "Kalp", *Dergâh*'ta "Kapanmaz Yaralar, Dönüş, Uyanan Hatralar"; Ahmet Kutsi

Dergâh'ta "Gölgesinde Oturduğum Ağaç, Bir Kadın Değildi"; *Milli Mecmua*'da "Yarasa, Güvercin, Ölü"; *Görüş*'te "Mezar Taşları, Neredesin?"; Cahit Sıtkı ise *Muhit*'te "Uykusuzluk, Günlerim, Gidiyorum, Yalnızlık, Gece Bir Neticedir, Odamda Sükût, Ömrümde Sükût, Aynalar, Dar Kalıp" gibi bilinen şiirlerini yayımlar. Bu şiirleri ortak bir yöneliş etrafında birleştiren özellik, içlerinde bireye ait görüş ve duyularını şiire taşıyor olmalarıdır.

Ahmet Kutsi'nin 1921 yılında yayımladığı "Gölgesinde Oturduğum Ağaç" adlı şiirinde kendi benliğini bir ağacınkine benzeten öznenin, sonbaharın ağaca getirdiği solgunluğu kendisine aktararak hüznü duyumsaması söz konusudur:

Bilmem ki bizi nedir böyle matemli eden? Niye onun sevimli, yeşil altında hüznü? / Neye diyorlar bana: 'Ne kadar solgun yüzün?' / Boşaldıkça gönlümüz her gün biraz neşeden, / Sonbahar yaklaşıyor onunla doluyoruz, / Her gün bir parça daha kuruyor, soluyoruz!... (Tecer 1921: 158).

Ahmet Hamdi'nin 1926 yılında yayımladığı "Ölü" adlı şiir, geride bıraktığı hayatına bakan bir ölünün seslenişidir. Karşısına aldığı bilinmeyen muhabata hayatın boş, ölümünse tek gerçek olduğunu sezdirirken, aslında bunu kendi bilinci içinde de yineliyor ve ölüm gerçeğini kavlıyor gibidir:

Kabrime gösteren taş parçasından / Yıllarla silinmiş olsa da adım, / Bir zaman ey yolcu ben de yaşadım. / Çılgın heveslerim vardı benim de / Benim de raşeler gezdi tenimde / [...] Adımlarla gezdim hayat yolunu / Ve bir avuç toprak oldum en sonu (Tanpınar 1926: 1057).

Necip Fazıl'ın 1925 yılında yayımladığı "Örümcek Ağı" adlı şiir insanın iç dünyasındaki çatışmanın izlerini taşır. Yukarıda örnek olarak gösterilen Ahmet Hamdi'nin "Ölü"ünde olduğu gibi hayatın geçiciliğini vurgulayan mısralar taşıyan bu şiirde iki farklı gücün (hayat ile ölümün) arasında iş yapıp değer üreten (eser veren) ve dert çeken bireyin kendisini ve dışarıyı dinlemesi, her ikisinde de kendisini görmesi söz konusudur:

Duvara bir titiz örümcek gibi, / İnce dertlerimle işledim bir ağı. / Ruhum gün doğunca sönecek gibi, / Şimdiden ediyor hayata veda. / Kalbim, yırtılıyor her nefesinde, / Kulağım, ruhumun kanat sesinde; / Eserim duvarın bir köşesinde; / Dışarda çılgınlığım geziyor dağ dağ (Kısakürek 1925: 450).

Benzer bir çatışma teması, Cahit Sıtkı Tarancı'nun 1932 yılında yayımladığı "Dar Kalıp" adlı şiirinde de izlenebilmektedir. Dış dünyaya ait bir gerçeklikten (devlik ile cücelikten) hareketle kendi iç dünyasını duyumsayan özne, bu zıtlık karşısında insani duygu ve arzularında bulunan yarımılığı ve karşıtlığı kendi benliği üzerinden ifade etmeye çalışır:

Yan yana durdular bir devle bir cüce; / -Gördüm bir aynada içimle dışımı- / Bu müthiş tezadı duyup düşündükçe / Nasıl zaptedeyim ben haykırışımı? / İçime sığmayan ejder arzularım, / Gün gibi aşikâr acizlerim vardır. / Saadetim yarım, felâketim yarım; / İçime girdiğim kalıp bana dardır (Tarancı 1932: 50).

Yukarıda örneklenen şiirlerde, saf şiire has sesin ve söyleyişin, hece vezni ve sade Türkçenin getirdiği ifade imkânlarının varlığından elbette söz edilebilir. Fakat bu ve bunlar gibi şiirlere bakıldığında, şiirin içeriğinde kendisini duyumsamaya çalışan, dış dünyaya dair görüş ve düşüncelerini kendi iç dünyası üzerinden hisseden, izlenimci bir dikkatin varlığı dikkati çeker. Genellikle çatışan unsurlarla belirlenen bir tema etrafında vücut bulan bu şiirlerde, kendi problemlerini, varoluşuna ait bilinmezleri düşünmeye çalışan sezgisel bir bilincin, daha yerinde bir ifadeyle kendi varlığından haberdar olan öznenin, yani bireyin varlığı şiirdeki diğer tüm öğelerden güçlü ve ön plandadır. Bireyi ön plana çıkaran şiir tüm bu özellikleriyle yazının başında Hilmi Ziya Ülken'den alıntılanan bilgideki idealist tarafa yaklaşmış olur. Dolayısıyla bu şiirin, yalnızca saf şiiri sade dille sürdüren bir şiir anlayışı olduğunu düşünmek eksik kalacaktır.

Saf şiire ait bir ses ve söyleyişle bireyin iç dünyasını ortaya çıkaran şiirler yazan şairlerin genellikle ortak temalardan hareket ettiği aşağıdaki alıntıda da belirtilmiştir:

Ortak temalar: Yahya Kemal'in 'Ruhun kıyasız bir denizde uçarak, yıldızlar ülkesinde yükseğe açıldıkça hayal edilen âlemi göreceğine' inandığını biliyoruz. Bu inanç ve umutla 'rahatça dal, ölüm sonu gelmez bir uykudur' diyordu Yahya Kemal. Ahmet Hamdi ve Necip Fazıl da ölüm düşüncesi ile birlikte sonsuzluk (ebediyet) kavramından kaynaklanan şiirler yazdılar. Ziya Osman Saba, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Celâl Sılay yer yer Ahmet Muhip Dıranas ve Cahit Sıtkı'da da ölüm, ahret varsayımı, Tanrı, mezarlık, tabut, öteki dünyadakiler gibi temalarda idealist düşünceler ses verdi. Ölüm, önceleri yalnızlığında büyüyen bir korku nedeni gibiydi Necip Fazıl için (Kurdakul 1994: 47).

3. SONUÇ

Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin ilk on yılında, şiirle ilgili pek çok sorunun düğümlendiğini gözlemleyebiliyoruz. Bunda, yeni kurulan Türk devletinin, şiirde bir süredir devam eden yenileşme hareketinin, sürdürülen hayatın ve dil kullanımındaki yeni tasarrufların payı olduğu yukarıdaki örneklerden hareketle söylenebilir. Bu kadar farklı şiir anlayışının on yıl gibi kısa bir sürede tartışılır hâle gelmesi, popülerleşmesi veya popülerliğini yitirmesi ya da bir başka anlayışa dönüşerek varlığını sürdürmesi; şiir incelemesi yaparken dikkatleri özellikle metne çevirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bir şairin, yalnızca şiirindeki şekil özellikleriyle ya da ideolojik görüşüyle değerlendirilmeden; öncelikle metniyle, tüm bunlardan bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu kısa süre içinde değişen zihniyetler ve kimi ortak yönelişler sayesinde bir şairin birden fazla akıma kapıldığı, çeşitli şiir anlayışlarına örnek gösterilebilecek şiirler yazdığı görülebilmektedir.

Saf Şiir, İnkılapçı Şiir, Memleketçi Şiir, Materyalist Şiir, Geleneği Sürdüren Şiir gibi belirleyici başlıkların tasnifte yeni ve detaylı alt başlıklara ihtiyacı olduğu gerçeği de gözden kaçmamaktadır. Şiirde hece – serbest nazım gibi karşıtlıkların, birer ideoloji

etrafında değerlendiriliyor olması, araştırmacıyı yanltabilmektedir. Adı geçen tüm şiir anlayışlarının temalar veya dönemdeki ortak yönelişler etrafında yeniden gözden geçirilmesi daha isabetli yorumlarda bulunma imkânı sağlamaktadır. Bu yönelişleri oluşturan düşünsel yapının metinler üzerinden çözümlenip ilişkilendirilmeye de ihtiyacı vardır. Şiiri belirli sınıflara ayıran bu başlıkların hangi zihniyetler etrafında ortak özellikler sergilediği, hangilerinde birbirlerinden ayrıldığı üzerinde düşünülmesi ve bunlar da birer üst başlık altında toplanmalıdır.

Böylelikle şiir tahlillerinin daha verimli olabileceği, şiir tahlil ederken bir şairin bilinen genel temayüllerinden hareket ederek peşin hüküm vermekten ziyade şairi, teması ve zihniyetiyle kaynaşmış kendi metni üzerinden değerlendirmenin metinleri daha anlaşılır kılacağı ve bu yönde yapılacak çalışmaların mevcut hükümler üzerinde olumlu, çeşitlendirici değişikliklere imkân vereceği söylenebilir. Ayrıca bu tip çalışmalar ikinci planda kalmış kimi şairlerin ve metinlerin ortaya çıkmasına da zemin hazırlayacaktır.

EK: CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATININ İLK ON YILINDA YAYIMLANAN EDEBİYAT DERGİLERİ VE TÜRKÇE ŞİİR KİTAPLARI

Aşağıdaki listelerde Cumhuriyet'in ilk on yılında faal olan edebiyat dergilerinin ve yayımlanan Türkçe şiir kitaplarının isimleri verilmiştir. Dergi isimlerine bakıldığında daha yenilikçi, rejimi ve getirdiklerini destekleyen, umut ifade eden, gençliği ve dinamizmi vurgulayan isimler görülür. Kitap isimlerinde ise muhtemelen yayımlandıkları tarihlerden önce yazılan şiirleri içermeleri bakımından daha eski tercihler vardır; bu, sanat zevkinin ve kalıp ifadelerin çabuk değişmediğinin göstergesidir. İnceleme ve araştırmalarda dergiler, döneme hâkim olan zihniyetlerin, dönemdeki ortak yönelişlerin ve değişimlerin nabzını tutmak için; kitaplar ise kültürel geçmişe birer referans olmaları bakımından öncelikli sayılabilirler. Bu yönüyle dergiler daha hareketli, kitaplar ise durağandır. Ayrıca gerek dergiler gerek kitaplar için olsun, İstanbul'da yayımlananların Anadolu'da yayımlananlara göre nicel fazlalığı; İstanbul'un gelişmiş teknik imkânlarla sahip olmasının yanında Anadolu'luk ve memleketçiliğe yönelen edebiyatın da Anadolu'da gelişmediğini, İstanbul'dan okunmaya çalışıldığını düşündürür.

1921 (DERGÂH'TAN İTİBAREN) – 1933 YILLARI ARASINDA “EDEBİ DERGİ / EDEBİYAT DERGİSİ” OLMAK İDDİASIYLA ÇIKAN VEYA FAALİYETİ DEVAM EDEN DERGİLER	Sayı / İmtiyaz Sahibi / Yayınlandığı Yer
Servet-i Fünûn (1891-1944) [6 Aralık 1928 – 1940 Arası “Uyanış”]	2464 Sayı (Uyanış 589 Sayı), Ahmet İhsan [Tokgöz] (Uyanış, Halit Fahri Ozansoy), İstanbul.
İctihâd (1904-1932) [1913'te <i>Cehd</i> ve <i>İşhâd</i> adlarıyla]	358 Sayı, Abdullah Cevdet, Cenevre-Kahire-İstanbul.
Yeni Mecmua (12 Temmuz 1917 – 20 Aralık 1923)	90 Sayı, Mehmet Talat, İstanbul.
Düşünce (15 Temmuz 1918 – 8 Haziran 1922)	10 Sayı, A. Hikmet – Mehmet Halit [Bayrı], İstanbul.
Mahfîl (29 Temmuz 1920 – 1926)	68 Sayı, Tahirü'l-Meclevî [Tahir Olgun], İstanbul.
Dergâh (15 Nisan 1921 – 5 Ocak 1923)	42 Sayı, Mustafa Nihat [Özön], İstanbul.
Aydınlık (1 Temmuz 1921 – 1 Ocak 1925)	31 Sayı, Sadrettin Celâl [Antel], İstanbul.
Yarın (13 Ekim 1921 – 15 Kasım 1922)	43 Sayı, Suphi Nuri [İleri], İstanbul.
Genç Anadolu (30 Aralık 1921 – 28 Mayıs 1922)	8 Sayı, Nizamettin, Trabzon.
Doğu (1 Ocak 1922 – 15 Nisan 1922)	8 Sayı, Abdülhad Nuri, Kastamonu.
Küçük Mecmua (5 Haziran 1922 – 5 Mart 1923)	33 Sayı, Ziya Gökalp, Diyarbakır.
Anavatan (2 Temmuz 1922 – 15 Ağustos 1922)	2 Sayı, Yeni Gün Matbaası, Ankara.
Türk Yurdu [İkinci Dönem] (1923 – 1931)	72 Sayı, Cemil Beğçet – Enver Kâmil, Ankara.
Halk Yolu (15 Şubat 1923 – Haziran 1925)	50 Sayı, Kemal Cenap – Tahsin Nahit, Ankara.
Kelebek (12 Nisan 1923 – 25 Eylül 1924)	77 Sayı, Mahmut Esat, İstanbul.
Türkiye Edebiyat Mecmuası (1 Eylül 1923 – 22 Nisan 1925)	8 Sayı, Hüsameddin Sacit, Orhan Midhat, İstanbul.
Millî Mecmua (1 Kasım 1923 – Mart 1955)	162 Sayı, Mehmet Mesih [Akyiğit], İstanbul
Mihrab (15 Kasım 1923 – 1 Nisan 1925)	28 Sayı, Ağâh Mazlum, İstanbul.
Süs (8 Aralık 1923 – 26 Temmuz 1924)	55 Sayı, Selami İzzet [Sedes] – Mehmet Rauf, İstanbul
Anadolu (Nisan 1924 – Mart 1925)	12 Sayı, Mehmet Halit [Bayrı] – Haydar Necip, İstanbul.
Mebâhis (17 Mayıs 1924)	1 Sayı, Nahid Sırrı, İstanbul.
Yeni Hilâl (Ağustos 1924 – 26 Mart 1925)	14 Sayı, Ali Nüzhet, Diyarbakır.
Yeni Fikir (1 Ocak 1925 – 25 Kasım 1928)	42 Sayı, Naci Fikret, Konya.
Dumlupınar (23 Mart 1925 – 15 Aralık 1925)	5 Sayı, Ahmet Burhaneddin, İstanbul.
Çağlayan (20 Ekim 1925 – 15 Mayıs 1926)	15 Sayı, Orhan Şaik [Gökay], Balıkesir.
Gölge (22 Aralık 1925 – 9 Şubat 1926)	5 Sayı, Mehmet Âsm, Adana.
Harp Malûlleri Mecmuası (15 Mart 1926 – 1 Haziran 1927)	23 Sayı, Harb Malûlleri Cemiyeti, İstanbul.
Hayat (2 Aralık 1926 – 30 Aralık 1929)	146 Sayı, Mehmet Emin [Erişirgil], Ankara.
Duygu ve Düşünce (1927 – 1928)	12 Sayı, Sivas Muallimler Birliği, Sivas.
Güneş (1 Ocak 1927 – 15 Ekim 1927)	17 Sayı, Orhan Seyfi [Orhon], İstanbul.
Yeni Kitap (Mayıs 1927 – Ağustos 1928)	16 Sayı, Sedat Simavi – Celal Sahir [Erozan], İstanbul.
Fikirler (Temmuz 1927 – 1950)	334 Sayı, İzmir Halkevi Yayını, İzmir.
Yeni Kalem (6 Ekim 1927 – 5 Nisan 1928)	25 Sayı, Orhan Seyfi [Orhon], İstanbul.
İrmak (15 Şubat 1928 – 15 Kasım 1928)	16 Sayı, Esat Adil [Müstecaplıoğlu], Balıkesir.
Gençlik (Nisan 1928 – Mayıs 1928)	2 Sayı, Cemal – Hıfzı Oğuz [Bekata], Ankara.
Çankaya (15 Mayıs 1928)	1 Sayı, Mecdi [Sadrettin] – Mithat Ömer, Ankara.
Meş'ale (1 Temmuz 1928 – 15 Ekim 1928)	8 Sayı, Yusuf Ziya [Ortaç], İstanbul.
Muhit (Kasım 1928 – Mayıs 1933)	55 Sayı, Ahmet Cevat [Emre], İstanbul.
Hep Gençlik (1929)	3 Sayı, Edip Alp Hilmi, Ankara.
Çukurova'da Memleket (15 Mayıs 1929 – 15 Mayıs 1931)	27 Sayı, İsmail Habib [Sevük], Adana.
Resimli Ay [İkinci Dönem] (1 Mart 1929 – 15 Ocak 1931)	22 Sayı, Mehmet Zekeriya [Sertel], İstanbul.
Görüş (Temmuz 1930 – Nisan 1931)	3 Sayı, Ahmet Kutsi [Teccer], Ankara.
Adım (Eylül 1930 – Nisan 1931)	8 Sayı, A. Şazi, Sivas.
Yürüyüş (Eylül 1930 – Ağustos 1931)	12 Sayı, Selahattin Enis, Samsun.
Kor (1932)	1 Sayı, [?], Ankara.
Kadro (Ocak 1932 – Ocak 1935)	36 Sayı, Şevket Süreyya [Aydemir], Ankara.
Yeni Türk Mecmuası (Ekim 1932 – 1942)	117 Sayı, Eminönü Halkevi Yayını, İstanbul.
Dönemde “Kültür Dergisi” Olarak Adı Geçen Diğer Bazı Dergiler: Akademi, Altın Yaprak, Bilgi Âlemi, Çığ, Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası, Doğuş, Duygu, Duygu ve Dilek, Gençler Evi, Gençler Yolu, Gençlik, Gençlik Dünyası, Giresun'da Işık, Güner, Işık Yolu, İzler, Kaynak, Küçük Asya, Mehtap, Nur, Özdilek, Pınar, Porsuk, Ses, Şen Yuva, Taşpınar, Terbiye, Toplantı, Toros, Toros Çocukları, Türk Bağçesi, Türk Mecmuası, Yeni Ay, Yeni Kültür, Yeni Terbiye, Yeni Türk, Yeni Yol, Yeni Yurt, Yeşil Yaprak, Yolların Sesi, Yücel.	

1923 – 1933 YILLARI ARASINDA YAYIMLANAN TÜRKÇE ŞİİR KİTAPLARI			
Kitabın Adı	Şair	Yayınevi	YER
1923			
Altın Işık	Ziya Gökalp	Matbaa-i Âmire	İstanbul
Filiz	Mehmet Mesih [Akyiğit]	Evkâf-ı İslamiye Matbaası	İstanbul
Gâve Destanı (Mizah Şiirleri)	Hüseyin Suat [Yalçın]	Orhaniye Matbaası	İstanbul
Gülgonca-i Âşıkân	Şeyh Hayrullah Tacettin Yalım	Şirket-i Mürettebiye Matbaası	İstanbul
Hâle	Tarsusizâde Münif	Tanin Matbaası	İstanbul
İlk Menba	Mehmet Faruk [Gürtunca]	Ahmet İhsan ve Şürekâsı	İstanbul
Kaside-i Garra-i İnek	Refik İsmail	Yeniğün Matbaası	Ankara
Mayıs Geceleri	Yahya Saim [Ozanoğlu]	Matbaa-i Âmire	İstanbul
Reşehât	Tokadizâde Şekip	Şark Matbaası	İzmir
Şair-i Azâma Mektup	Faik Ali [Ozansoy]	Cihan Biraderler Matbaası	İstanbul
Şarkılar	Cenap Muhiittin [Koza-noğlu]	Vilâyet Matbaası	Sivas
Şir-i Leyal	Suud Safvet [Suut Kemal Yetkin]	Evkaf-ı İslamiye Matbaası	İstanbul
Yunan Harbi Destanı	Abdulahad Nuri	Vilâyet Matbaası	İstanbul
1924			
Asım (Safahat 6. Bölüm)	Mehmet Akif [Ersoy]	Amedi Matbaası	İstanbul
Ayine-i Devran	Halil Nihat [Boztepe]	Orhaniye Matbaası	İstanbul
Azab-ı Mukaddes	Neyzen Tevfik [Kolaylı]	Şems Matbaası	İstanbul
Beş Kızlar	Edip Ali [Bakı]	İş Ocağı Matbaası	Niğde
Bir Damla Gözyaşı	Necdet Rüştü [Efe]	Cihan Biraderler Matbaası	İstanbul
Cumhuriyet Marşları	Florinalı Mehmet Nâzım [Özgünay]	Şirket-i Mürettebiye Matbaası	İstanbul
Derviş Sözleri	Tokadizâde Şekip	Şems Matbaası	İstanbul
Enin	Mahmut Nedim [Kerküklü]	Kangırın Matbaası	Kastamonu
Feryatların	Yaşar Nezihe [Bükülmez]	Vatan Matbaası	İstanbul
Heykeltıraş	Arif Nihat [Asya]	Mahmut Bey Matbaası	İstanbul
Kırpıntı	Fazıl Ahmet [Aykac]	Yeni Matbaa	İstanbul
Mâhitâb	Halil Nihat [Boztepe]	Yeni Matbaa	İstanbul
Makber – Ölü	Abdülhak Hamit [Tarhan]	Matbaa-i Âmire	İstanbul
Malta Geceleri (Şiir-Nesir)	Süleyman Nazif	Yeni Matbaa	İstanbul
Mehtap	Halil Nihat [Boztepe]	Yeni Matbaa	İstanbul
Nesl-i Cedîde Yadigâr	Dr. Cemil	Muîn-i Hilâl Matbaası	Bursa
Öldüğün Vakit Acıdan Tabutun Koz Ağacından	Basri Gocul	Marmara Matbaası	Bursa
Sada-yı İrşad	Zeynelâbidin	Terakki Matbaası	Şumnu
Siham-ı Kaza-yı Zaman	Ali Hadi [Okan]	Sadâ-yı Hak Matbaası	İzmir
Terennümler – Teellümler	Florinalı Mehmet Nâzım [Özgünay]	Şirket-i Mürettebiye Matbaası	İstanbul
Ziya Gökalp'in Tabutu Huzurunda	Florinalı Mehmet Nâzım [Özgünay]	Şirket-i Mürettebiye Matbaası	İstanbul
1925			
Ânzîler	Abdülhak Hamit [Tarhan]	Mahmutbey Matbaası	İstanbul
Aşkın Sesi	Ali Selahattin [Yiğitoğlu]	Suhulet Matbaası	İstanbul
Buhurdan (Düzyazı)	Mehmet Behçet [Yazar]	Ahmet İhsan ve Şürekâsı Matbaası	İstanbul
Dağların Havası	Nâzım Hikmet [Ran]	Marifet Matbaası	İstanbul
Garam	Abdülhak Hamit [Tarhan]	Matbaa-i Âmire	İstanbul
Günahların	Cevat Kâzım [Tunçoğlu]	Vilâyet Matbaası	Ankara
Huzur-ı Hilkatte	Tokadizâde Şekip	Marifet Matbaası	İstanbul
İçli Saz	Cevat Kâzım [Tunçoğlu]	Ankara İktisat ve Kâğıtçılık ve Matbaacılık Şirketi	Ankara
İlahiyat-ı Kenan	Kenan b. Abdülhalim er-Rıfai [Abdülhalim Kenan Aksoy]	Bahriye Matbaası	İstanbul
Kervan-ı Ömür	Hüseyin Dâniş [Pedram]	Yeni Matbaa	İstanbul
Maşherde Sabah	Yahya Saim [Ozanoğlu]	Matbaa-i Âmire	İstanbul

Mesneviyât-ı Avniye	Ahmet Rasim [Avni]	Necm-i İstikbal Matbaası	İstanbul
Mütehabat-ı Eşarım	Şemsi	Erkan-ı Harbiye Mektebi Matbaası	İstanbul
Nale-i Kalb	Mehmet Cemil	İkdam Matbaası	İstanbul
Nazlı Yurt	Mahmut Nedim [Kerküklü]	Kocaeli Vilayet Matbaası	İzmit
Nefî ve Fikret'in Büyük Ruhlarına	Florinalı Mehmet Nâzım [Özgünay]	Matbaa-i Âmire	İstanbul
Örümcek Ağı	Necip Fazıl [Kısakürek]	Necm-i İstikbal Matbaası	İstanbul
Şiir Demeti	Ali Ekrem [Bolayır]	Orhaniye Matbaası	İstanbul
Tarihi Zafer	Bıçakçızade Hakkı [Nakid]	İzmir Matbaacılık Anonim Şirketi	İzmir
Terane-i Sulh-Sancak	Kasım Şükrü	İnkılap Matbaası	İzmir
Vicdan Alevleri	Ali Ekrem [Bolayır]	Matbaa-i Ahmet İhsan ve Şürekâsı	İstanbul
Yanık Sesler	İsmail Safa [Semenderoğlu]	Yeniğün Matbaası	Ankara
1926			
Balikesir İlhamları	Mehmet Gazali	Vilayet Matbaası	Balikesir
Bir Gemi Yelken Açtı	Ali Mümtaz [Arolat]	Halk Kütüphanesi	İstanbul
Çanakkale İzleri	İbrahim Alaettin [Gövsâ]	Kütübhane-i Hilmi	İstanbul
Çin Masalı	Yahya Saim [Ozanoğlu]	Ahmet İhsan Matbaası	İstanbul
Çoban Çeşmesi	Faruk Nafiz [Çamblıbel]	Marifet Matbaası	İstanbul
Damla Damla	Ruşen Eşref [Ünaydın]	Hamit Matbaası	İstanbul
Deniz Sarhoşları	Ömer Bedrettin [Uşaklı]	Necm-i İstikbal Matbaası	İstanbul
Hurda-i Eşar	Mehmet Bahaeddin	Vilayet Matbaası	Kırklareli
Kırk Saz	Cevat Cenap	İş Ocağı Matbaası	Sivas
Piyale	Ahmet Haşim	İlhami Fevzi Matbaası	İstanbul
Şair-i Azâm	Zekeriyâ Rıza [Gökayten]	Matbaa-i Ebuuzziya	İstanbul
Yâdigâr-ı Takdîs-i Fikret	Florinalı Mehmet Nâzım [Özgünay]	-	İstanbul
1927			
Büyük Gazi'ye İstanbul'un Tahassürü	M. Selahaddin [Çivicizâde]	Halk Matbaası	İstanbul
Çakıl Taşları	Necmettin Halil [Onan]	Ahmed Kamil Matbaası	İstanbul
Çocuk Şiirleri	İlhami Bekir [Tez]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Çocuklarımız İçin Manzumeler	Emin Ali [Sipahi]	Bilgi Matbaası	İzmir
Çocukların Şiir Kitabı	Mehmet Faruk [Gürtunca]	İlhami-Fevzi Matbaası	İstanbul
Destegül	Ahmet Mithat Baharî [Beytur]	Selat Matbaası	İstanbul
Elhan-ı Melal	Hürşit Paşazade Mahmut	İlhami Fevzi Matbaası	İstanbul
Gelincik	Nurettin Öncel	Kurtoğlu Matbaası	İstanbul
Gurbet Akşamı	Hamdi Gökâlp [Akalin]	Türk Sözü Matbaası	Adana
Hazan Rüzgârları	Şükufe Nihal [Başar]	Sanayi-i Nefise Matbaası	İstanbul
Kervan	Mehmet Sıtkı [Akozan]	Matbaa-i Ebuuzziya	İstanbul
Meftun Gönül	Merdanzâde Mehmet Necip	İkdam Matbaası	İstanbul
Miras	Enis Behiç [Koryürek]	İkbal Kütüphanesi	İstanbul
Rehber-i Âşık ve Salât-ı Nevâfil	Câvide	Matbaa-i Osmaniye	İstanbul
Tann'ın Yollarında	Fuat Hulûsi [Demirelli]	Milliyet Matbaası	İstanbul
Yabani Çiçekler	Mahmut Nedim [Turhanlı]	Sivas Matbaası	Sivas
1928			
Altın Kitap (Çocuk Şiirleri)	Emin Recep [Gürel]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Bağbozumu	Hüseyin Siret [Özsever]	Matbaa-i Ebuuzziya	İstanbul
Çocukların Şiir Kitabı	Faruk Gürtunca	İlhami Fevzi Matbaası	İstanbul
Füsün	İffet Halim [Oruz]	-	İstanbul
Geçmiş Zamanın Masalları	Haluk Nihat [Pepeyi]	Hüsnü Tabiat Matbaası	İstanbul
Gelecek Asırlardan Tarih Dersi	Fazıl Ahmet [Aykaç]	Hamit Matbaası	İstanbul
Gönül Yaşlarım	Cevat Kâzım [Tunçoğlu]	Sebat Matbaası	İstanbul
Güneşi İçenlerin Türküsü	Nâzım Hikmet [Ran]	Azerneşr Matbaası	Bakü
İnkılabın Şiiri	Cevat Kâzım [Tunçoğlu]	Hüsnü Tabiat Matbaası	İstanbul

İnkıraz	Rıfki Melûl [Meriç]	Hâkimiyet-i Milliye Matbaası	Ankara
İsmail ile Gülizar	Haluk Nihat [Pepeyi]	Hüsn-i Hat Matbaası	İstanbul
Kaldırımlar	Necip Fazıl [Kısakürek]	Numune Matbaası	İstanbul
Mektepliler İçin Şen Şarkılar	Ahmet Muhtar [Ataman]	Devlet Matbaası	İstanbul
Mustafa Kemal	Mehmet Emin [Yurdakul]	Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsı	İstanbul
Sadâ-yı Şark	Salihzade Nihat Rifat	Sanayi-i Nefise Matbaası	İstanbul
Solmuş Çiçekler	Leyla Saz	-	İstanbul
Suda Halkalar	Faruk Nafiz [Çamlıbel]	Sanayi-i Nefise Matbaası	İstanbul
Tuhfe-i Remzi	Ahmet Remzi [Akyürek]	Emniyet Matbaası	İstanbul
Türkün Büyük Zaferi	Florinalı Mehmet Nâzım [Özgünay]	Şirket-i Mürettebiye Matbaası	İstanbul
Vatanım İçin	Hayreddin İlhan	Havadis Matbaası	Gaziantep
Yanardağ	Yusuf Ziya [Ortaç]	Marifet Matbaası	İstanbul
Yedi Meş'ale	Muammer Lütfi [Bahşi], Vasfi Mahir [Kocatürk], Yaşar Nabi [Nayır], Ziya Osman [Saba], Sabri Esat [Siyavuşgil], Cevdet Kudret [Solok], Kenan Hulûsi [Koray]	Muallim Ahmed Halid Kitaphanesi - Akşam Matbaası	İstanbul
Yollar ve İzler	Ahmet Ziya [Kaya]	Cumhuriyet Matbaası	İstanbul
1929			
24 Saat	İlhami Bekir [Tez]	Ahmet İhsan Matbaası	İstanbul
835 Satır	Nâzım Hikmet [Ran]	Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi	İstanbul
Bir Kaplanın Aynasından	Mahmut Nedim [Güntel]	Ayyıldız Ticarethanesi	Tokat
Bir Tılsımın Nakışları	Reşit Süreyya [Gürsey]	Kader Matbaası	İstanbul
Birinci Perde	Cevdet Kudret [Solok]	-	İstanbul
Duygularım	Yahya Hayati	Yeni Türkiye Matbaası	İstanbul
Filiz	Mehmet Muhiddin [Çağpar]	Babalık Matbaası	Konya
Gazi'nin Destanı	Yalçın Tekin [Necdet Rüştü Efe]	Amedi Matbaası	İstanbul
Jokond ile Siyau	Nâzım Hikmet [Ran]	Halkın Sesi Matbaası	İzmir
Kahramanlar	Yaşar Nabi [Nayır]	Ahmet Halit Kitaphanesi	İstanbul
Nal Sesleri	Ahmet Rauf [Tanur]	İktisat Matbaası	İstanbul
Paravan	Halit Fahri [Ozansoy]	Ahmet İhsan Matbaası	İstanbul
Yirmi Yaş	Edip Alp Hilmi	-	Ankara
1930			
1+1=Bir	Nâzım Hikmet [Ran], Nail Vahdeti [Çakırhan]	İlhami Matbaası	İstanbul
Akrep	Şinasi Gündoğdu	Ahmet İhsan Matbaası	İstanbul
Bir Kitap Kapanırken	Suat Salih [Asral]	Amedi Matbaası	İstanbul
Birinci Forma A	İlhami Bekir [Tez]	Orhaniye Matbaası	İstanbul
Dalgalarla Engine	Tevfik Abdürrahman	-	-
Gayya	Şükûfe Nihal [Başar]	Ahmet Halit Kitaphanesi	İstanbul
Geceden Taşan Dertler	Halide Nusret [Zorlutuna]	Burhaneddin Matbaası	İstanbul
İbn-i Ömer Cevdet - Bir Filozofun Şiirleri	Abdullah Cevdet	Devlet Matbaası	İstanbul
Kumbara	Faruk Nafiz [Çamlıbel]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Meltem	Galip Naşit [Arı]	Akşam Matbaası	İstanbul
Ortakçı Destanı	Hacı Mehmet Pesendi	Vilayet Basımevi	Kütahya
Persefon	Salih Zeki [Aktay]	Suhulet Kütüphanesi	İstanbul
Salkımlar	Celâlettin Tevfik [Karasapan]	Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi	İstanbul
Türk Sözü (Birinci Kitap)	Hüseyin Hüsnü [Kalkış]	-	Ankara
Varan 3	Nâzım Hikmet [Ran]	Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi	İstanbul
Yastığının Rüyası	Arif Nihat [Asya]	-	Adana
1931			
Adsız Kitap	Hasan İzzettin [Dinamo], Vehbi Cem [Aşkun]	İbrahim Alaattin Kitaphanesi	İstanbul

Ağaç Kasidesi	Halil Nihat [Boztepe]	Ağâh – Sabri Kitaphanesi	İstanbul
Ahenk-i Yaran	Mehmet Sıtkı [Akozan]	Sinan Matbaası	İstanbul
Bakışlar	Cemil Hayderî [Haydar Cemil]	Şirket-i Mürettebiye Matbaası	İstanbul
Balkonda Saatler	Halit Fahri [Ozansoy]	Ahmet İhsan Matbaası	İstanbul
Bir Ses, İki Name	İdris Ahmet [Pura], Ziya İlhan [Zaimoğlu]	Nümune Basımevi	İstanbul
Cönk	Besim Atalay	Devlet Matbaası	İstanbul
Çamlı Gölgeleler	Muzaffer Şadı	Bolu Matbaası	Bolu
Gül ve Lale Bahçelerinde	Yahya Saim [Ozanoğlu]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Herhangi bir Şiir Kitabıdır	İlhami Bekir [Tez]	-	İstanbul
İkinci Sis	Fazıl Ahmet [Aykaç]	Sinan Matbaası	İstanbul
Karlı Dağdan Ses	Abdullah Cevdet	Orhaniye Matbaası	İstanbul
Kin	Hancızade Mehmet Remzi	Hürriyet Matbaası	İstanbul
Kordela	Muharrem Zeki [Korgunal], Faruk Rıza [Güloğlu]	Kurtuluş Matbaası	İstanbul
Palangadan İki Ses Geliyor	Taha Ay, İlhami Fe	Burhaneddin Matbaası	İstanbul
S.O.S.	Ercüment Behzat [Lav]	Sinan Matbaası	İstanbul
Sağış	Mehmet Niyazi	Emel Mecmuası Neşriyatı	Pazarcık (Bulgaristan)
Sesini Kaybeden Şehir	Nâzım Hikmet [Ran]	Remzi Kitaphanesi	İstanbul
Tul Daireleri	İffet Halim [Oruz]	Hâkimiyet-i Milliye Matbaası	Ankara
Turan ve Türkler	Fuat Şükrü [Dilbilen]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Türk Dili	Hüseyin Hüsnü [Kalkış]	Hüsnütabiat Matbaası	İstanbul
Yanardağda Çağlayan	Sabri Güzel	Sinan Matbaası	İstanbul
Yedi Veren	Rıfat Ahmet [Moralı], H. Sururi, Süleyman Sıddık, Celal Enver, Mahmut Nedim [Güntel], Osman Uluğ Nebioğlu, Eşref Sabit	İtimat Matbaası	İzmir
1932			
Akın	Faruk Nafiz [Çamlıbel]	Devlet Matbaası	İstanbul
Ant (Millî, Manzum Facia)	Azmiye Asım	Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi	İstanbul
Arabada Şiirler (Vesait-i Nakliye)	[Ahmet Cemal] Nabedit	Ahmet Halit Kitaphanesi	İstanbul
Ateş Tanrısı	Celal Tekiner	Öztürk Matbaası	İstanbul
Ben ve Ötesi	Necip Fazıl [Kısakürek]	Sühulet Kütüphanesi	İstanbul
Benerci Kendini Niçin Öldürdü?	Nâzım Hikmet [Ran]	Sühulet Kütüphanesi	İstanbul
Bezm-i Elest	Biçakçızade Hakkı [Nakid]	Zafer Matbaası	İzmir
Bir Buket Şiirim	Necmettin Veysi [Akhasanoğlu]	Vilayet Matbaası	Amasya
Bir Faninin Kadehleri	Ahmet Cevdet [Tafloğlu]	Hâkimiyet-i Milliye Matbaası	Ankara
Bir Ömür Böyle Geçti	Faruk Nafiz [Çamlıbel]	Semih Lütfü – Sühulet Kütüphanesi	İstanbul
Çöl Yolcuları	Mehmet Celal [Sılay]	Keteon Matbaası	İstanbul
Düşünen Musiki	Abdullah Cevdet	Millî Mecmua Matbaası	İstanbul
Ege Kızları	Osman Uluğ [Nebioğlu]	Burhaneddin Matbaası	İstanbul
Erciyas'tan Kopan Çığ	Behçet Kemal [Çağlar]	Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi	İstanbul
Figân	Cahit Arif	Necmi İstikbal Matbaası	İstanbul
Gece Gelen Telgraf	Nâzım Hikmet [Ran]	Sulhi Garam Matbaası	İstanbul
Gönül	Ahmet Refik [Altınay]	Sanayi-i Nefise Matbaası	İstanbul
İşik Çocukları	M. Kemal Ergenekon	-	-
Kar Çiçekleri	Ebubekir Hâzım [Tepeyran]	Millî Mecmua Matbaası	İstanbul
Manzum İlmihal	Mehmet Rıfat	Şirketi Mirettiye Matbaası	İstanbul
Menekşeler	Arif Hikmet [Sarıcalıoğlu]	Tecelli Matbaası	İstanbul
Nasıl	Tahsin Halil	Reklâm Matbaası	İstanbul
Ne Derseniz Deyin Siz	Muharrem Zeki [Korgunal]	Kurtuluş Matbaası	İstanbul
Onar Mısra	Yaşar Nabi [Nayır]	Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi	İstanbul
Perçin	Ömer Lütfi [Göksel]	Cumhuriyet Matbaası	İzmir

Sabahtan Bir Saat Evvel	Feridun Fazıl [Tülbentçi]	Hâkimiyet-i Milliye Matbaası	Ankara
Sakarya'dan Akdeniz'e	Alişan Reşit [Tanural]	Ahmet Halit Matbaası	İstanbul
Şehir Ahtapotu	Osman Müheymin	Neşriyat Matbaası	İstanbul
Şiirler	Ahmet Kutsi [Tecer]	Kâmil Matbaası	Sivas
Turan ve Türkler	Fuad Şükrü [Dilbilen]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Türkün Dünya Güzeline Şiirler	Muharrem Zeki [Korgunal]	Beyazıt Kurtuluş Matbaası	İstanbul
Ülker	Feyzullah Sacit [Ülkü]	Türkiye Matbaası	İstanbul
Zindan	İsmail Safa	Orhaniye Matbaası	İstanbul
1933			
24 Şiir ve Leylâ	Yahya Kemal [Beyatlı]	Öz Türk Matbaası	İstanbul
Asya Şarkıları	Salih Zeki [Aktay]	Suhulet Kütüphanesi	İstanbul
Başlangıç	Yaşar Zeki	Sinan Matbaası Neşriyat Evi	İstanbul
Bir Başlangıç ve İki Parça Yazı	İlhami Bekir [Tez]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Bir Yudum Daha	Necmettin Halil [Onan]	Semih Lütfi - Suhulet Kütüphanesi	İstanbul
Boş Saatlere	Mehmet Nurettin [Artam]	İnkılap - Necmi İstikbal Matbaası	İstanbul
Burada Bir Kalp Çarpıyor	Behçet Kemal [Çağlar]	Suhulet Kütüphanesi	İstanbul
Cadde	Refik Fikret	-	-
Ceylan Avcısı	B.M. Kemal [Peker]	-	-
Cumhuriyette On Yılıımız	Hasan Nahit [Babaoğlu]	Burhaneddin Matbaası	İstanbul
Çalı Bülbülü	B.M. Kemal [Peker]	-	İstanbul
Çanakkale'ye Yürüyüş	Hüseyin Nihal [Atsız]	Arkadaş Matbaası	İstanbul
Çiçekler Arasında	[Ahmet Cemal] Nabedit	Ahmet Halit Kütüphanesi	İstanbul
Çoban	Behçet Kemal [Çağlar]	Hâkimiyet-i Milliye Matbaası	Ankara
Dağınık Değişler	Mehmet Necati [Öngay]	Türkiye Matbaası	İstanbul
Deniz Üstü	Coşkun Ertepinar	-	Sivas
Dikenler	Mehmet Sıtkı [Çubukçuoğlu]	Burhaneddin Matbaası	İstanbul
Dönen Ses	Hasan Âli [Yücel]	Remzi Kitaphanesi	İstanbul
Dört Kapı	Mehmet Celal [Sılay]	Millî Mecmua Matbaası	İstanbul
Eski Pek Eski Bir Hatıra	Hayreddin Nadi	Meşulam Basımevi	İstanbul
Gizli Yaralar	Bedrettin Ziya [Aslan]	Matbaa-i Ebuza'ya	İstanbul
Gölgeler (Şafâhat'ın Son Bölümü)	Mehmet Akif [Ersoy]	Matbaatı's - Şebab	Kahire
Gönlüm Gizli Kalmasın	Baki Şemi	Burhaneddin Matbaası	İstanbul
Günün Mutlularına	Halil İbrahim [Akçam]	Ekspres Matbaası	İstanbul
Kalbimin Işıkları	Hüseyin Avni [Göktürk]	Bilgi Matbaası	İzmir
Kızılmak	Nuri İhsan	Kanaat Kitapevi	Ankara
Konya Yolunda Tahassüsler	Neriman Hikmet [Öztekin]	Burhaneddin Matbaası	İstanbul
Köpüklü Deniz	Kadircan Kafı	Yeni Matbaa	İzmir
Kurtlar Mucizesi	B.M. Kemal [Peker]	Umumi Kütüphane	İstanbul
Matbaada Akşam	Reşat Feyzi [Yüzüncü]	Suhulet Kütüphanesi	İstanbul
Matbaada Akşam	Reşat Feyzi [Yüzüncü]	Semih Lütfi - Suhulet Kütüphanesi	İstanbul
Menekşeler	Arif Hikmet [Sarıcalıoğlu]	-	İstanbul
Mustafa Kemal	İlhami Bekir [Tez]	-	İstanbul
Ne Mutlu Bana Ki Türk Yarattım	İshak Refet [İşıtman]	Hâkimiyet-i Milliye Matbaası	Ankara
Odalara ve Sofalara	Sabri Esat [Siyavuşgil]	Hamit Bey Matbaası	İstanbul
Ömrümden Sükût	Cahit Sıtkı [Tarancı]	Semih Lütfi - Suhulet Kütüphanesi	İstanbul
Seneler	Faruk Mümtaz	Aka Kitapevi	Ankara
Serencam ve Ölüm İlahisi	Muharrem Zeki [Korgunal]	Beyazıt Güneş Matbaası	İstanbul
Sizinkilerden	Ahmet Vefa [Aray]	-	-
Su	Şüküfe Nihal [Başar]	Resimli Ay Matbaası	İstanbul
Sümer Yıldızı	Alişan Reşit [Tural]	Vakit Matbaası	İstanbul
Sungülerin Gölgesinde	Yahya Saim [Ozanoğlu]	Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi	İstanbul
Türk Akınları	Hüseyin Hüsnü [Kalkış]	Yeni Matbaa	İzmir
Türk Sözü (İkinci Kitap)	Hüseyin Hüsnü [Kalkış]	-	İzmir
Vanım Yoğum	Mehmet Nurettin [Artam]	İnkılap Kitaphanesi	İstanbul

Yarasalar	Basri Yaman	Sinan Matbaası	İstanbul
Yosun	Nâzım Kemal	Şafak Kitabevi Numune Matbaası	İstanbul
Not: Liste hazırlanırken yayımlanan şiir kitaplarının ilk baskıları (ortaya çıktıkları ilk tarih) dikkate alınmıştır (1921 – 1933 yılları arasında ikinci, üçüncü baskısını yapmış olanlar listede yoktur). Bu tarihler arasında yeniden baskısı yapılmış; ancak ilk olarak 1921’den önce çıkmış şiir kitaplarına listede yer verilmemiştir. Manzum tiyatrolar – piyesler, manzum hikâyeler, külliyatlar, derlemeler, antolojiler de buraya alınmamıştır. “ – ” ile işaretlenen bilgiler, mevcut değildir / tespit edilememiştir anlamı taşımaktadır.			

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, Şerif (2013), *Şiir Tahlili Teori-Uygulama*, Ankara: Kurgan Edebiyat.
- AKYİCİT, Mehmet Mesih (1932), “Gurur (Şiir)”, *Millî Mecmua*, Haziran 1932, C. 12, S. 136 – 137, İstanbul, 265.
- APAYDIN, Mustafa (1998), *Türk İnkılap Şiiri (1923 – 1938)*, Adana: Çukurova Üniversitesi.
- [BERKMAN], Münir Müeyyet (1933), “İnkılap Tabloları (Şiir)”, *Yeni Türk Mecmuası*, İstanbul, C. 1, S. 11, 918 – 927.
- [ÇAMLİBEL], Faruk Nafiz (1921), “Tereddi (Şiir)”, *Yarın*, S. 8, İstanbul, 9.
- [ÇAMLİBEL], Faruk Nafiz (1926), “Sanat (Şiir)”, *Hayat*, Aralık 1926, C. 1, S. 5, Ankara, 88.
- ÇIKLA, Selçuk (2010), *Türk Edebiyatında Manzum Poetikalar 1860 – 1960*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- DOĞAN, Mehmet Can (2011), “Serbest Nazım”, *Şiir Arkeolojisi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ENGİNÜN, İnci (2007), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet - İnci ENGİNÜN vd. (1992), *Atatürk Devri Türk Edebiyatı I*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- [KISAKÜREK], Necip Fazıl (1925), “Örümcek Ağı (Şiir)”, *Millî Mecmua*, Ocak 1925 C. 3, S. 28, İstanbul, 450.
- KURDAKUL, Şükran (1994), *Çağdaş Türk Edebiyatı*, C. 3 (Cumhuriyet Dönemi 1 – Şiir), İstanbul.
- KURT, Mustafa (2006), *Cumhuriyet’in İlk Antolojileri*, Sonsuzluk ve Bir Gün, S. 6, Ankara, 48 –50.
- KURT, Mustafa - Dinçer APAYDIN (2013), *Meş’ale Dergisi (1928)*, Ankara: Kurgan Edebiyat.
- LEVEND, Ağâh Sırrı (1972), *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÖZARSLAN, Ersin (2003), *Nâzım Hikmet – Hayatı ve Şiiri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [NABEDİT], Ahmet Cemal (1932), *Arabadan Şiirler*, İstanbul: Ahmet Halit Kitaphanesi.
- Selami (Ekim 1930), “Yeni Sanat (Şiir)”, *Resimli Ay*, S. 8, İstanbul, 15.
- ŞEN, Cafer (2013), “Fecr-i Âtî Encümeni Edebiyatı”, *Türk Edebiyatı Tarihine Bir Bakış: Yeni Türk Edebiyatı* (Editör: M. Kayahan ÖZGÜL), Ankara: Kurgan Edebiyat.
- [TANPINAR], Ahmet Hamdi (1926), “Ölü (Şiir)”, *Millî Mecmua*, Temmuz 1926, C. 6, S. 65, İstanbul, 1057.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi (2006), *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [TARANCI], Cahit Sıtkı (Haziran 1932), “Dar Kalıp (Şiir)”, *Muhit*, Haziran 1932, S. 44, İstanbul, 50.

- [TECER], Ahmet Kutsi (1921), "Gölgesinde Oturduğum Ağaç (Şiir)", *Dergâh*, Eylül 1921, C. 1, S. 10, İstanbul, 158.
- [TECER], Ahmet Kutsi (1928), "Çingirak (Şiir)", *Meş'ale*, Eylül 1928, S. 6, İstanbul: 2.
- [TEZ], İlhami Bekir (1933a), "M. Kemal (Şiir)", *Yeni Türk Mecmuası*, Haziran 1933, C. 1, S. 9, İstanbul, 746 – 747.
- [TEZ], İlhami Bekir (1933b), "On Yıllık Edebiyat", *Yeni Türk Mecmuası*, Ekim 1933, C. 1, S. 11, İstanbul, 1125 – 1129.
- [UŞAKLI], Ömer Bedrettin (1925), "Gönül (Şiir)", *Anadolu Mecmuası*, Aralık – Şubat 1925, S. 9 – 11, İstanbul, 378.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya (1994), *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, İstanbul: Ülken Yayınları.
- YAZAR, Mehmet Behçet (1936), *Genç Şairlerimiz ve Eserleri*, İstanbul: Ahmet Sait Basımevi.
- Y.M. (1928): *Yedi Meş'ale*, İstanbul: Muallim Ahmed Halid Kitaphanesi [Haz. Mehmet Can DOĞAN (2012), Ankara: Kurgan Edebiyat]
- DERGİ VE KİTAP LİSTELERİNİN OLUŞTURULMASINDA FAYDALANILAN KAYNAKLAR**
- BAYRAK, M. Orhan (1994), *Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü*, İstanbul: Küll Yayınları.
- ÇIKLA, Selçuk - Gaye Belkız YETER (2013), *1839 - 1928 Yılları Arasında Basılmış Türkçe Şiir Kitapları Bibliyografyası*, Ankara: Kurgan Edebiyat.
- DUMAN, Hasan (2000), *Başlangıcından Harf Devrimine Kadar Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri Bibliyografyası ve Toplu Kataloğu*, Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri.
- Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu* (1963), Ankara: Millî Kütüphane Yayınları.
- GÜNYOL, Vedat (1986), *Sanat ve Edebiyat Dergileri*, İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Hakkı Tarık Us Süreli Yayınlar Koleksiyonu*, (<http://www.tufs.ac.jp/common/fs/asw/tur/htu/>)
- KURDAKUL, Şükran (1989), *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Millî Kütüphane, *Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası* (<http://eyayinlar.mkutup.gov.tr/cgi-bin/WebObjects/EHT>)
- Millî Kütüphane, *Süreli Yayınlar Bilgi Sistemi* (<http://sureli.mkutup.gov.tr/>)
- NECATİGİL, Behçet (1995), *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi* (2010), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TÜLBENTÇİ, Feridun Fazıl (1941), *Cumhuriyetten Sonra Çıkan Gazeteler ve Mecmualar*, Başvekalet Matbuat Umum Müdürlüğü.
- VELİBEYOĞLU, Veli Recai (1975), *Örneklerle Basılı Bütün Şiir Kitapları Antolojisi*, İstanbul.